

Forslag til Natura 2000-plan 2009-2015

Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Natura 2000-område nr. nr. 33

Habitatområde H33

Fuglebeskyttelsesområde F16

.....
MILJØMINISTERIET

Miljøcenter Ringkøbing

Kolofon

Titel:

Forslag til Natura 2000-plan 2009-2015. Tjele Langsø og Vinge Møllebæk.

Natura 2000-område nr. 33

Habitatområde H33

Fuglebeskyttelsesområde F16

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, sædgås, blank seglmos.

Udgiver:

Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen

Ansvarlig institution:

Miljøcenter Ringkøbing

Holstebrovej 31

6950 Ringkøbing

www.blst.dk

Copyright:

By- og Landskabsstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2009

ISBE nr.

978-87-7091-121-4

ISBN nr.

978-87-7091-122-1

Dato: (dato for offentliggørelse/udgivelse)

Forsidefoto: Udsigt over Tjele Langsø

Fotograf: Peter Bundgaard

Resume:

Forslag til Natura 2000-plan for Tjele Langsø og Vinge Møllebæk (nr. 33). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse.

Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	5
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	8
Igangværende pleje og genopretning	9
Tilstand og bevaringsprognose	9
<i>Vurdering af tilstand</i>	10
<i>Vurdering af bevaringsprognose</i>	12
Målsætning	14
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	14
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	15
<i>Modstridende interesser</i>	16
Indsatsprogram	16
<i>Generelle retningslinjer</i>	17
<i>Konkrete retningslinjer</i>	18
<i>Forslag til virkemidler</i>	18
Sammenhæng og synergi med vandplan	18
Strategisk miljøvurdering	18
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets geografiske beliggenhed og afgrænsning.....	19
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler	20
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	21

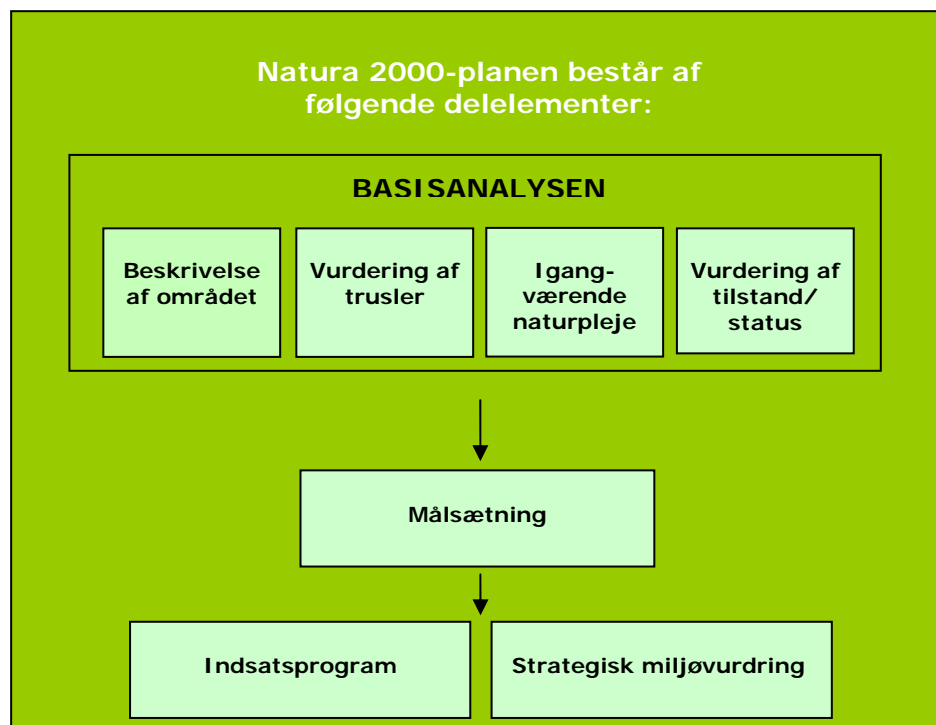
Forord

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (fuglebeskyttelses- og habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder staten en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder. Skov- og Naturstyrelsen er ansvarlig for de dele af den sammenfattende Natura 2000-plan, som vedrører skovbevoksede fredskovpligtige arealer. By- og Landskabsstyrelsen er ansvarlig for de øvrige dele af planen.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres

Natura 2000 plan

arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen forventes vedtaget i 2010, hvorefter kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen.

Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandoplandet Limfjorden og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører fredskovspligtige arealer revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 1353 ha og afgrænses som vist på bilag 1. De statsejede arealer udgør 1 ha. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk) og Fuglebeskyttelsesområde nr. F16 (Tjele Langsø). På [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside \(www.blst.dk/Natura2000plan\)](http://www.blst.dk/Natura2000plan) samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område

Habitatområdet domineres arealmæssigt og landskabeligt helt overvejende af selve Tjele Langsø på 409 ha med tilgrænsende ellesumpe.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 33 – Tjele Langsø og Vinge Møllebæk		
Naturtyper:	Søbred med smårter (3130) Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Vandløb (3260) Kalkoverdrev (6210) Surt overdrev (6230) Tidvis våd eng (6410) Urtebræmme (6430)	Kildevæld (7220) Rigkær (7230) Bøg på mor (9110) Ege-blandskov (9160) Stilkeke-krat (9190) Skovbevokset tørvemose (91D0) Elle- og askeskov (91E0)
Arter:	Bæklampret (1096) Odder (1355)	Blank seglmos (1393)

**Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 16 –
Tjele Langsø**

Fugle: Sædgås (A039)

Figur 2. Naturtyper, fugle og andre arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Søen tilføres vand dels fra Tjele Å og Engdal Bæk i vestenden, dels fra talrige kilder og væld der alt overvejende er tilgroet med rød-el langs søens bredder. Tjele Langsø er en dyb og næringsrig sø, hvor den sparsomt udbredte undervandsvegetationen domineres af akstusindblad. Væksten af vandplanter er hæmmet pga. uklart vand. Søen har afløb i den østlige ende og vandet fortsætter via Vorning Å til Skals Å og senere Hjarbæk Fjord. Den sydøstlige del af habitatområdet omfatter Vinge Mølle med mølledam og omkringliggende stejle overdrevsskrænter. Mølledammen gennemløbes af Vinge Møllebæk, der løber ud i Vorning Å. Ellesumpen starter typisk ved skræntfoden og strækker sig 20-40 m ud mod søen. Ellesumpene har visse steder en høj naturværdi.

Rundt om søen ligger flere større eller mindre arealer med rigkær, der i varierende grad er under tilgroning. F.eks. ligger et rigkær på næsten 1,6 ha på nordsiden af søen ved Langagergård, syd for Lindum. På dette areal er der i 1988 beskrevet et artsrigt, næsten træfrit paludellavæld med bl.a. gul stenbræk. Tilsvarende ligger der vest for søen ved Tjele Mølle mindst 5 ha med rigkær, der blandt andet rummer butblomstret siv

Langs Vinge Møllebæk findes en række meget vigtige rigkærs-, kildevælds- og overdrevslokaliteter med sjældne arter, herunder bl.a. blank seglmos, piberensermos og sump-hullæbe. Der er tidligere registreret gul stenbræk og den stærkt truede mos, *Cinclidium stygium* på stedet. Arealerne er fredet i 1983 og Vinge Møllebæk udpeget til naturvidenskabeligt referenceområde.

To meget sjældne edderkoppearter, *Gnaphosa nigerrima* og *Notioscopus sarcinatus* er i 2008 fundet ved Vinge Møllebæk. Begge arter er kun kendt fra tre lokaliteter i Danmark og indikerer høj naturkvalitet og lang kontinuitet af rigkær og kildevæld.

Fuglebeskyttelsesområdet omfatter ud over selve søen også store landbrugsarealer omkring Tjele Gods syd for søens vestlige ende. Arealerne udgjorde især for år tilbage den foretrukne fourageringsplads for overvintrende sædgæs, der er den eneste art på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet. Gæssene fouragerer nu overvejende i Nørreådalen, i det nærliggende Natura 2000 område 30. Gæssene anvender dog fortsat i perioder søen til overnatning sammen med arealer umiddelbart nord for søen (uden for fuglebeskyttelsesområdet) til fouragering

Vandløbene i området er levested for bæklampret, og odder findes i en god bestand.

I basisanalysen for Natura 2000-området Tjele Langsø og Vinge Møllebæk findes der en mere detaljeret gennemgang af arterne og naturtyperne på områdets udpegningsgrundlag. Se [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#).

Natura 2000-området ligger i Viborg Kommune og indenfor hovedvandoplandet Limfjorden.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering: De kortlagte arealer med surt overdrev og rigkær er meget beskedne, og forekomsterne ligger isolerede.

Næringsstofbelastning: I Tjele Langsø er der for stor tilførsel af næringsalte fra oplandet og frigivelse af ophobet fosfor fra søbunden. Næringsstofbelastning er desuden problematisk for områdets rigkær og rigkær i mosaik med næringsfattige kilder og dermed også blank seglmos.

Luftbåren belastning af kvælstof: Belastningen overskrider laveste ende af tålegrænseintervallet for arealer med naturtyperne surt overdrev, kildevæld og rigkær. Næringsstofbelastning med kvælstof fra luften overskrider højeste ende af tålegrænseintervallet for naturtyperne søbred med småurter, kransnålalge-søer og alle skovnaturtyperne i området.

Næringsstofbelastning af naturtyperne har desuden en negativ påvirkning på forekomsten af blank seglmos.

Tilgroning: Der sker tilgroning i form af opvækst af træer og buske på naturtyperne surt overdrev og rigkær og kilder og væld. Bortskygning er kritisk for blank seglmos, sumphullæbe, andre sjældne mosser og andre lavtvoksende plantearter. Desuden er der problemer med tilgroning med høje græsser og urter på naturtyperne surt overdrev og rigkær.

Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen

Uhensigtsmæssig hydrologi: Dræning og grøftning udgør især en trussel mod forekomster af områdets rigkær og væld og dermed for blank seglmos.

Fysisk påvirkning: Især tidligere tiders reguleringer og hårdhændet vandløbsvedligeholdelse betyder, at vandløbsstrækninger i Tjele Å stedvis er præget af dårlige fysiske forhold

Uhensigtsmæssig drift: Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyperne forringes eller ødelægges. Desuden er der en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyperne mod bl.a. konvertering til andre træarter.

Invasive arter: Bjergfyr kan på sigt blive en alvorlig trussel mod sure overdrev i området mens glansbladet hæg udgør en trussel mod egeblandskov.

Igangværende pleje og genopretning

Tidligere og nuværende kendte levesteder for blank seglmos og gul stenbræk bl.a. ved Vinge Mølle har indgået i et større naturforvaltningsprojekt omkring pleje og genopretning af levesteder for disse to arter i de tidligere Nordjyllands- og Viborg Amter. Projektet har omfattet rydning af vedplanter, opsætning af hegn og indgåelse af græsningsaftaler. Ved Vinge Mølle blev der ryddet opvækst langs bækken og materialet blev fjernet. Området med forekomst af blank seglmos er blevet hegnet og arealet afgræsses fortsat.

På nordsiden af Tjele Langsø ligger delarealer med egekrataftaler.

For at forbedre miljøtilstanden i Tjele Langsø er der i 2002-03 forsøgsvis tilført ilt til den dybeste del af søens bund. Der blev ikke efterfølgende konstateret en forbedret miljøtilstand i søen og det vurderes, at der skal ske yderligere reduktion i næringsstofftilførslen for at målet kan opnås.

Tilstand og bevaringsprognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes tilstand, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

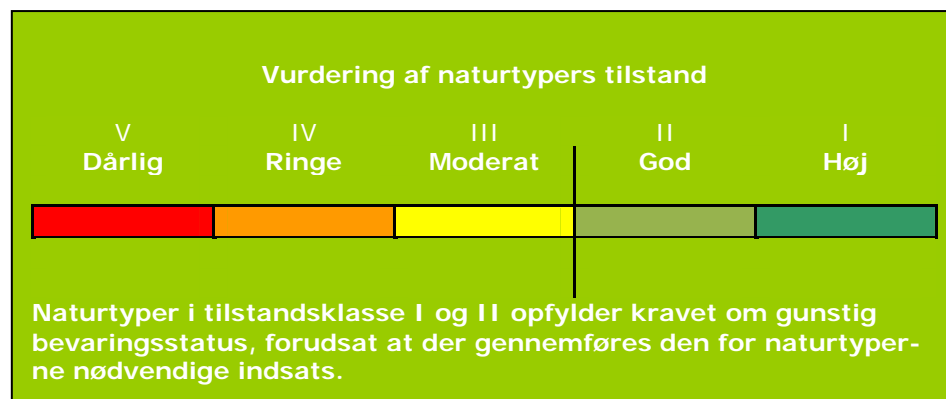
Bevaringsprognose for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning.

For en lang række naturtyper og for alle arter findes der ikke noget system til vurdering af deres tilstand. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsprognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper. Naturtyperne er kortlagt i dels basisanalyserne, dels i en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m og et strukturindeks, baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandringsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

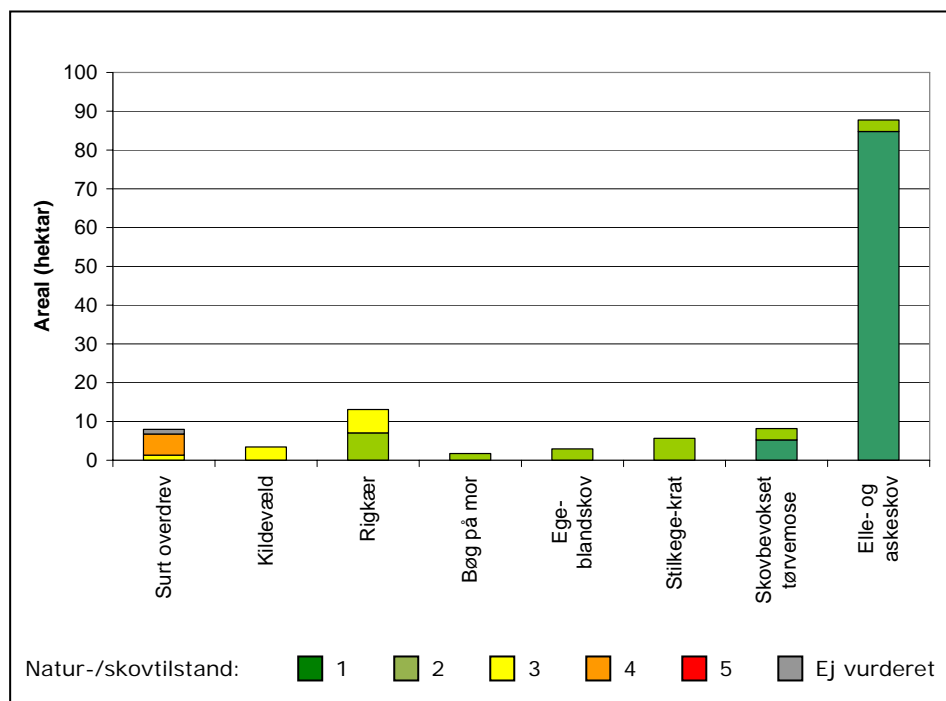
Strukturindeks og artsindeks sammenvejes til et samlet udtryk for natur/skovtilstanden på arealet.

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet nu har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for natura 2000 områdets naturtyper. I området findes der ca. 25 småsøer på under 5 ha, hvoraf kun 2 er tilstandsvurderet. De er derfor ikke medtaget i figuren.

Figur 4. Natur/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

I det følgende nævnes eksempler på tilstandsvurderinger i området (se figur 4).

For de sure overdrevs vedkommende er hovedparten af arealet vurderet som ugunstig (III-V) i både artsindekset og strukturindekset. Samlet giver det en ugunstig naturtilstand på hele 84 % af arealet med surt overdrev. Artsindholdet er tilsyneladende forarmet og indeholder ikke specielt mange typiske arter for sure overdrev, hvilket kan skyldes flere ting, f.eks. næringsstofbelastning. Samtidig har hovedparten af arealerne en for ringe struktur.

For rigkærene er der vurderet en gunstig naturtilstand på lidt over halvdelen af det kortlagte areal med rigkær i området. Selvom en del af områderne plejes med afgræsning er der fortsat store trusler i form af tilgroning og afvanding.

Skovtilstanden for alle 106 ha er vurderet til skovtilstandsklasse I og II.

Der er kortlagt én forekomst af søbred med småarter og én forekomst af en næringsrig sø, begge har de moderat naturtilstand.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#) under "Se på kort".

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsprognose

Miljømålsloven og EU's Habitatdirektiv fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsprognose. Gunstig bevaringsprognose er defineret i Habitatdirektivet (figur 5) på det biogeografiske niveau.

Gunstig bevaringsprognose skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtypers og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt ud fra deres natur/skovtilstand og de aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

Gunstig bevaringsprognose

En naturtype har en gunstig bevaringsprognose, når:

- det naturlige udbredelsesområde og samlede areal med naturtypen er stabilt eller stigende
- de særlige strukturer og funktioner, der er nødvendige for typens opretholdelse på langt sigt, er til stede nu og i overskuelig fremtid
- typens karakteristiske arter har en gunstig bevaringsprognose

En art har en gunstig bevaringsprognose, når:

- den på langt sigt kan opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder
- dens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller at der er sandsynlighed herfor inden for en overskuelig fremtid
- der både nu og i fremtiden vil være tilstrækkeligt store levesteder til at bevare dens bestande

Figur 5. Definition af gunstig bevaringsprognose på biogeografisk ni-

Natura 2000 plan

veau for naturtyper og arter.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Bækklampret - dels på baggrund af en faglig vurdering af vandløbskvaliteten i de pågældende vandløb dels på baggrund af viden om artens forekomst i vandløbene.
- Odder - dels på baggrund af viden om artens forekomst inden for området dels på baggrund af artens positive bestandsudvikling i Jylland de seneste år.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- Tjele Langsø (som naturtypen næringsrig sø) på grund af for stor belastning med næringsstoffer (både luftbåren og tilførsel fra overfladevand, dræn og fosforfrigivelse fra søbunden).
- De sure overdrev da arealer generelt er små, laveste tålegrænse for N-belastning er overskredet på alle kortlagte arealer, og der er stedvis problemer med tilgroning.
- Arealer med kildevæld fordi hele det kortlagte areal har en dårlig struktur, på grund af at den laveste tålegrænse for N-belastning er overskredet på hele det kortlagte areal og pga. problemer med tilgroning med vedplanter og med høje græsser og urter samt stedvis hydrologiproblemer
- Arealer med rigkær fordi 45 % af det kortlagte areal har en dårlig struktur, på grund af at den laveste tålegrænse for N-belastning er overskredet på hele det kortlagte areal og pga. problemer med tilgroning med vedplanter og høje græsser og urter samt stedvise hydrologiproblemer.
- De 5 skovtyper, da næringsstoffbelastningen med kvælstof overskrider højeste ende af tålegrænseintervallet for hele skovarealet.
- Forekomsten af blank seglmos, primært pga. for stor N-belastning og pga. tilgroning, der forringer levestedet.

Prognosen er ukendt for:

- Vandløb pga. generelt mangelfuldt kendskab til vandløbene i området
- De ikke kortlagte søer og naturtypearealer i området, herunder også større søer over 5 ha, pga. manglende kendskab.
- Kalkoverdrev og urtebræmme da disse naturtyper endnu ikke er kortlagt
- Sædgås pga. manglende kendskab til bestandsudviklingen inden for området
- Tidvis våd eng, da naturtypen ikke er fundet under kortlægningen

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsprognose for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsprognose for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsprognose sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Målsætningerne rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2007: "Natura 2000-retningslinjer for målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Områdets med Tjele Langsø og de omkringliggende ellesumpe, rigkær og væld udgør et stort, sammenhængende naturområde med vægt på naturmæssige sammenhænge mellem søen og de nærmeste omgivelser.

Områdets meget vigtige forekomster af rigkær, væld og artsrige sure overdrev ved Tjele Langsø og Vinge Mølle prioriteres højt. Tilsvarende prioriteres levesteder for blank seglmos. Naturtypernes areal og antallet af levesteder for arten skal øges, og der skal så vidt muligt skabes sammenhæng mellem forekomsterne. De nævnte naturtyper skal sammen med især ellesumpene sikres en god-høj naturtilstand, mens søerne og vandløbene i området skal opnå en god vandkvalitet.

Forekomsten af sædgås prioriteres inden for fuglebeskyttelsesområ-

Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen

det.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Baggrund for den overordnede målsætning

I Natura 2000 område 33 er der specielt fokus på de truede naturtyper rigkær (evt. i mosaik med væld) som kan være/er levested for den sjældne bilag II-art blank seglmos samt sure overdrev. Desuden er der fokus på sædgås, der er national ansvarsart.

Områdets sure overdrev og rigkær er reduceret væsentligt i areal i de sidste årtier primært på grund af tilgroning med vedplanter, høje urter og græsser samt afvanding, tilplantning og evt. opdyrkning. Forekomsterne består i dag overvejende af fragmenterede arealer, som dog fortsat stedvis indeholder en meget artsrig vegetation. Der er potentiale især for udvidelse af arealet med rigkær i området.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger for naturtyper og arter i Natura 2000 området:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. For arterne betyder det, at deres levesteder skal kunne danne grundlag for en ynglebestand/antal rastende fugle som minimum svarende til tilstanden ved direktivernes ikrafttræden eller et højere bestandsniveau, der siden da har afspejlet levestedernes bæreevne.*
- *Tilstanden og det samlede areal af levestederne for sædgås skal være stabil eller i fremgang.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Sure overdrev ved Vinge Mølle målsættes højt (naturtilstand I)*
- *Rigkær ved Vinge Møllebæk målsættes højt (naturtilstand I)*

pga. forekomsten af blank seglmos.

- *Arealet med rigkær, hvor der tidligere er konstateret gul stenbræk målsættes højt*

Målsætningerne for de enkelte naturtyper og arter er vist i bilag 2.

Modstridende interesser

Målsætning om gunstig bevaringsprognose for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Sure overdrev og rigkær har på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsprognose at være ugunstig. I bilag 1 i By- og Landskabsstyrelsen 2007: "Natura 2000-retningslinier for målfastsættelse og indsatsprogram" er de nævnte naturtyper derfor opført som en truet naturtype. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealerne med især disse naturtyper.

Især øgning af arealet med rigkær kan betyde en indskrænkning af arealet med habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose og elle-sump, som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. For rigkærenes vedkommende prioriteres hensynet til at genskabe større sammenhængende arealer de steder, hvor der er tale om unge birke- og ellesumpe, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåben natur, mens gamle og veludviklede forekomster af ellesumpe og skovbevoksede tørvemoser som hovedregel bevares. Som udgangspunkt ønskes det i stort omfang at bevare den eksisterende elle- og askeskov omkring Tjele Langsø, men hvor artsrige rigkær findes at være under tilgroning, må det konkret vurderes, om denne prioritering er forsvarlig. Bræmmen af træer omkring søen sikrer en mindre forstyrrelse af de rastende sædgæs og tilbageholder næringsstoffer fra de omgivende markarealer.

Det prioriteres, at kilder og væld er lysåbne, hvis en beskyttet tilstand er resultatet af en nyere tilgroning med træer.

Indsatsprogram

Indsatsprogrammet beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovspligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet er baseret på sigtelinjerne for indsatsen i 1. planperiode, som er beskrevet i bilag 3 og i nedenstående retningslinjer.

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retnings-

linjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Skov- og Naturstyrelsens eller statslige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Virkemidler og tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition på områdets habitatnaturtyper forventes at ske gennem en kommende ændring af husdyrgodkendelsesloven jf. regeringsudspillet Grøn Vækst, april 2009. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb, dyrkede marker, overfladevand, spildevand og fodring. For marine naturtyper, større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen. Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi på arealer med rigkær og kilder og væld, hvilket også vil begunstige blank seglmos.*
- 1.2 *Der sikres velegnede og uforstyrrede levesteder samt tilfredsstillende fourageringsmuligheder for sædgås i området.*
- 1.3 *Der sikres velegnede levesteder/fourageringsmuligheder for odder og bæklampret.*
- 1.4 *Der sikres levesteder med hensyntagen til odders sårbarhed overfor forstyrrelser*
- 1.5 *De terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb med vandplanter sikres fyysiske forhold samt kontinuitet. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigheden primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.6 *Invasive arter bekæmpes og spredning forebygges.*

Konkrete retningslinjer

Sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Forekomsterne af surt overdrev søges udvidet. Forekomsten af rigkær evt. i mosaik med væld, søges udvidet. Arealerne kædes så vidt muligt kædes sammen.*

Sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 *Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovtype.*
- 3.2 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.*

Sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 *Forekomsterne af surt overdrev udvides med op mod 8 ha og arealet med rigkær udvides med op mod 5 ha.*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Skov- og Naturstyrelsen og statslige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

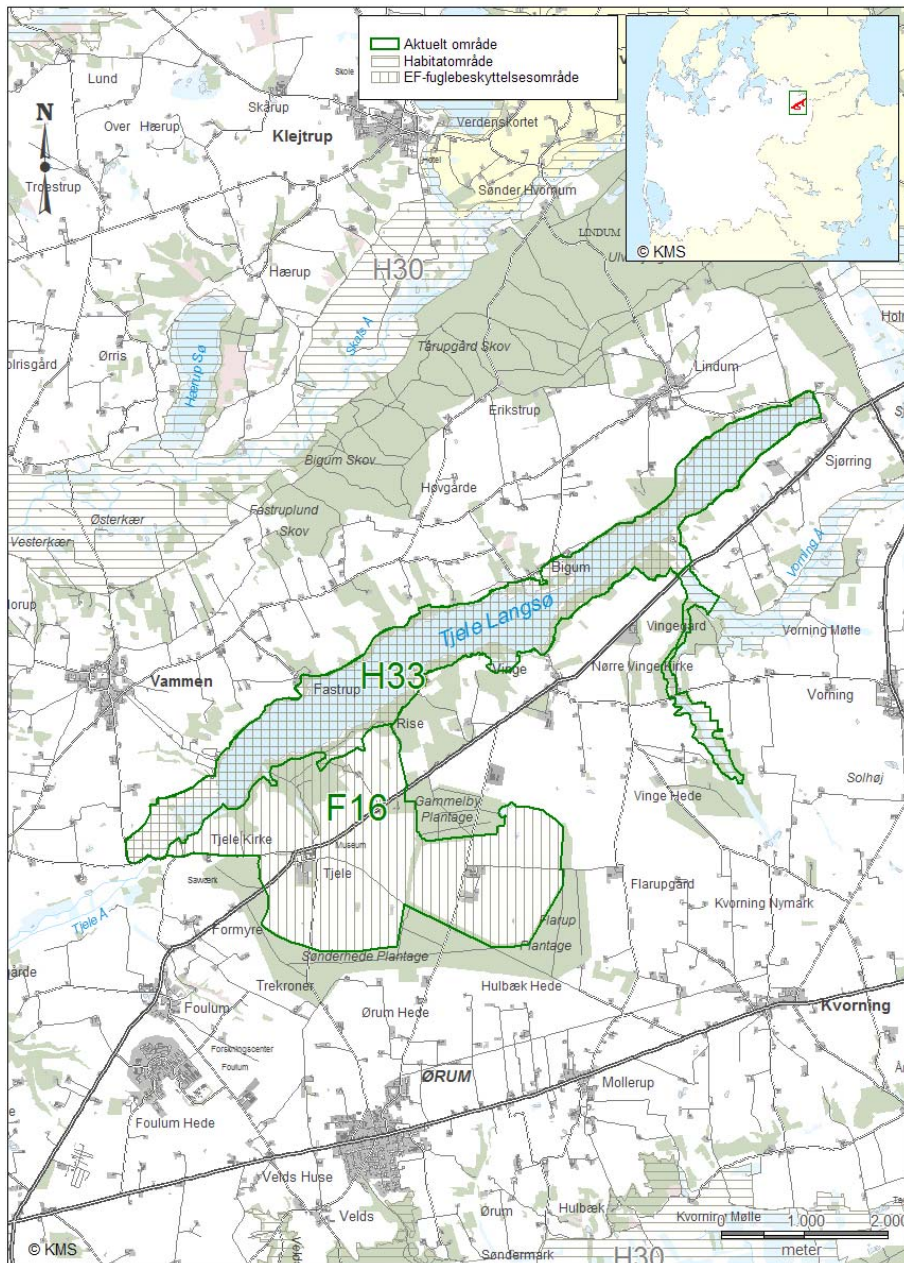
Sammenhæng og synergi med vandplan

De kommende vandplaner bidrager til at løfte indsatsen med hensyn til forbedret vandkvalitet, herunder reduktioner i tilførslen af næringsstoffer og håndteringen af miljøfremmede stoffer i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Vandplanerne vil derudover bidrage til at sikre kontinuitet i vandløb. En nærmere beskrivelse af konkrete sammenhænge og synergier med den vandplan, der omfatter dette Natura 2000-område, afventer færdiggørelsen af vandplanforslaget

Strategisk miljøvurdering

I medfør af lov nr. 316 af 5. maj 2004 skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets geografiske beliggenhed og afgrænsning

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H33 (vandret grøn skravering) og fuglebeskyttelsesområde F16 (lodret grøn skravering). Andre Natura 2000-områder er vist med sort skravering.

Bilag 2 - Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1096 Bæklampret

Ha

Vurderet
Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:

Indsats:

Sigtelinje

1 2 3 4

Ingen kendte trusler

Ingen Indsats i 1.
planperiode

Mulige virkemidler:

Ingen indsats i 1.
planperiode

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1355 Odder

Ha

Vurderet
Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:

Indsats:

Sigtelinje

1 2 3 4

Ingen kendte trusler

Ingen Indsats i 1.
planperiode

Mulige virkemidler:

Ingen indsats i 1.
planperiode

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1393 Blank seglmos

Ha

Vurderet
Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Administrative retningslinjer
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Begrænsning el. ophør af drift

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden

Ha

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:
				1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel			☒	☐	☐	☐	Administrative retningslinjer
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel			☒	☐	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter Randzoner

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

410,8 Ha

Vurderet
Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Sigtelinje

Trussel:

Indsats:

1 2 3 4

Næringsstofbelastning

Reduktion af
næringstilførsel

Mulige virkemidler:

Bemærkning:

Tiltag via vandplanen
Randzoner
Afskæring af dræn og
grøfter

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3260 Vandløb med vandplanter

Ha

Ukendt

Bevaring eller genopretning af
gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:
		1	2	3	4	
Grødeskæring i vandløb	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Selektiv grønnskæring
Vandløbsoprensning	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Ændret vedligeholdelse af vandløb
Spærringer i vandløb	Genskabelse af naturlig dynamik	☐	☐	☐	☐	Fjernelse af spærringer

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)

Ha

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:
				1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen indsats i 1. planperiode			☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund

8 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning	Sigtelinje				Mulige virkemidler:	Bemærkning:
			1	2	3	4		
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☒	☐	☐	☒	Afgræsning Høslet	
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☒	☐	☐	☒	Rydning af vedplanter	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☒	☐	☐	☒	Administrative retningslinjer	
Invasive arter	Naturpleje		☒	☐	☐	☒	Bekæmpelse af invasive arter	
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet		☐	☒	☐	☒	Etablering på driftsarealer Etablering på §3-arealer Afgræsning	

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop

Ha

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Sigtelinje

Trussel:

Indsats:

1 2 3 4

Tilgroning med græs og høje urter

Naturpleje

Mulige virkemidler:

Afgræsning

Høslet

Atmosfærisk N-deposition

Reduktion af næringstilførsel

Mulige virkemidler:

Administrative retningslinjer

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn

Ha

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Sigtelinje

Trussel:

Indsats:

1 2 3 4

Ingen kendte trusler

Ingen indsats i 1. planperiode

Mulige virkemidler:

Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand

3,4 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:
				1	2	3	4	
Uhensigtsmæssig hydrologi	Forbedring af hydrologi			☒	☐	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje			☒	☐	☐	☐	Afgræsning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje			☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel			☒	☐	☐	☐	Begrænsning el. ophør af drift
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel			☒	☐	☐	☐	Administrative retningslinjer

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

7220 * Kilder og væld med kalkholdigt
(hårdt) vand

3,4 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning	Sigtelinje				Mulige virkemidler:	Bemærkning:
			1	2	3	4		
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet		☐	☒	☐	☐	Begrænsning el. ophør af drift	

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

7230 Riggær

13 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning	Sigtelinje				Mulige virkemidler:	Bemærkning:
			1	2	3	4		
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☒	☐	☐	☒	Administrative retningslinjer	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	Naturlige grundvandstand og -svingninger genskabes	☒	☐	☐	☒	Afskæring af dræn og grøfter	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☒	☐	☐	☒	Afgræsning Høslet	
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☒	☐	☐	☒	Rydning af vedplanter	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☒	☐	☐	☒	Afskæring af dræn og grøfter	

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

7230 Riggær

13 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Sigtelinje

Trussel:

Indsats:

1 2 3 4

Arealreduktion/ fragmentering

Udvidelse af naturarealet

Mulige virkemidler:

Bemærkning:

Afgræsning

Rydning af vedplanter

Afskæring af dræn og grøfter

Etablering på §3-arealer

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

9110 Bøgeskove på morbund uden kristtorn

1,7 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:	Bemærkning:
		1	2	3	4		
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Ekstensiv skovdrift	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

9160 Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund

3 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning	Sigtelinje				Mulige virkemidler:	Bemærkning:
			1	2	3	4		
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☒	☐	☐	☐	Administrative retningslinjer	
Invasive arter	Naturpleje		☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter	
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer		☐	☐	☒	☐	Ekstensiv skovdrift	

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

5,6 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:	Bemærkning:
		1	2	3	4		
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Ekstensiv skovdrift	Generelt ikke omfattet af egekrataftale
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

91D0 * Skovbevoksede tørvemoser

8,1 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:	Bemærkning:
		1	2	3	4		
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Ekstensiv skovdrift	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Habitatområde: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

91E0 * Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld

88 Ha

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:	Bemærkning:
		1	2	3	4		
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Ekstensiv skovdrift	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 33 Tjele Langsø og Vinge Møllebæk

Fugleområde: 16 Tjele Langsø

Udpegningsgrundlag:

Areal:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Sædgås

850 Ha

Ukendt

Bevaring eller genopretning af
gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Administrative retningslinjer

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsprognose for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter. Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsprognose". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsprognose" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsprognose. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 23 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

.....
MILJØMINISTERIET

Miljøcenter Ringkøbing

By- og Landskabsstyrelsen

Miljøcenter Ringkøbing
Holstebrovej 31
6950 Ringkøbing

Telefon 72 54 25 00
blst@blst.dk
www.blst.dk